

Elever i grundskolan läsåret 2013/14

I denna promemoria beskrivs Skolverkets statistik om elever i grundskolan och sameskolan. Elevstatistiken är en del av det nationella uppföljningssystemet som ska ge en samlad bild av skolans verksamhet samt utgöra underlag för uppföljning och utvärdering på nationell och lokal nivå. Statistiken avser den vecka då den 15 oktober infaller och speglar det aktuella läsåret.

Elevstatistiken för olika huvudmän och skolformer samlas in på olika sätt. Elevstatistiken för fristående grundskolor med konfessionell inriktning och sameskola samlas in på gruppnivå medan resterande elever i grundskolan samlas in på individnivå. Därmed kan inte all elevstatistik presenteras på samma detaljnivå och möjligheten att följa upp eleverna skiljer sig åt.

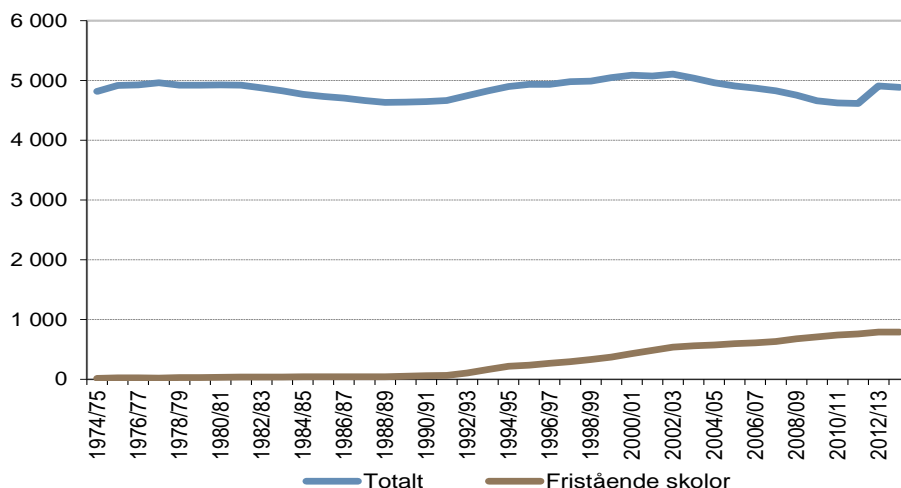
Införandet av skolenheter

Av skollagen framgår att en skolenhet ska ha en rektor. Huvudmannen, alltså den som driver en skola, har stor frihet att organisera verksamheten på olika sätt. Rektor har ledningsansvar för en skolenhet. Men en rektor kan vara rektor för flera skolenheter. Det viktiga är att varje skolenhet leds av en enda rektor och att det är tydligt vem som har ansvar för ledningen och samordningen av det pedagogiska arbetet på skolenheten.

Det finns inget som hindrar att huvudmannen inom en skolbyggnad organiserar flera skolenheter, med en ansvarig rektor för varje skolenhet. Varje enskild rektor måste dock ha det ansvar och de befogenheter som enligt skolförfattningarna ska samlas hos rektorn. Statistiken över skolor och skolenheter är påverkad av denna begreppsförändring som infördes i skollagen 2011 och i statistiken 2012. En del skolor har delats upp på flera skolenheter och andra har omorganiserats med anledning av förändringen.

Begreppsförändringen har inneburit att de senaste årens uppgifter inte motsvarar de tidigare uppgifterna om antalet skolor. Av diagram 1 kan utläsas att övergången till skolenheter har innebar en markant ökning av antalet kommunala enheter jämfört med tidigare läsår. Fristående skolor behöver ett nytt tillståndsbeslut från Skolinspektionen om verksamheten på en befintlig skolenhet ska utökas, vilket kan förklara att antalet enheter inte förändrats i samma utsträckning. Läsåret 2013/14 finns 4 887 skolenheter och av dessa har 792 enskild huvudman.

Diagram 1. Antal grundskoleenheter totalt samt antal fristående skolenheter läsåren 1974/75–2013/14.

Inom fristående skolor finns tre olika inriktningar samt internationella skolor och riksinternat. De flesta av eleverna i fristående skolor, 88 procent, går i skolor med allmän inriktning, 7 procent går i skolor med konfessionell inriktning och nästan 4 procent i skolor med waldorfpedagogisk inriktning. Det är 1 962 elever som går i internationella skolor och 224 som går på riksinternat, vilket motsvarar nästan 2 procent respektive 2 promille av eleverna i fristående skolor.

I redovisningen av grundskolan förekommer även sameskolor som utgör en egen skolform med statlig huvudman och årskurserna 1–6. Läsåret 2013/14 är antalet sameskolor detsamma som föregående läsår, dvs. 5 och antalet elever är 168.

Årskurssammansättning

Sett till olika kommungrupper¹ är det i storstäderna och i förortskommuner till storstäderna vanligast med skolenheter som har årskurs 1–9. I samtliga övriga kommungrupper är årskurssammansättningen 1–6 vanligast. Skillnader mellan kommungrupper skulle dock kunna förklaras genom typ av huvudman. Fristående skolor finns i högre utsträckning i storstäder och fristående skolor tenderar att i högre grad vara organiserade 1–9 än kommunala skolor som istället tenderar att vara organiserade 1–6.

För kommunala skolor är det vanligast med kombinationer av lägre årskurser, 1–5/1–6 (54 procent) följt av 1–9 (13 procent). För fristående skolor är det vanligast med årskurssammansättningen 1–9 (40 procent) följt av kombinationer av 1–5/1–6 (30 procent).

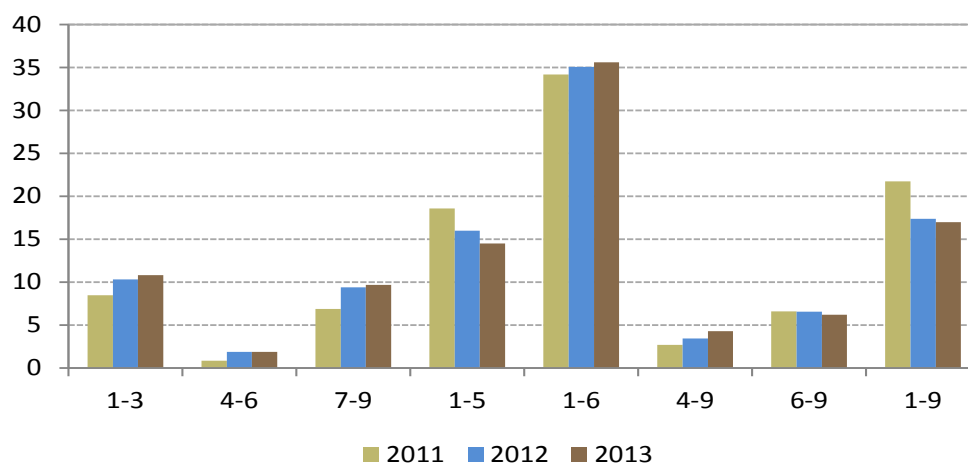
Sedan 2011/12 har förändringar i skolors årskurssammansättning skett. Vad gäller de kommunala skolorna kan ett mönster utläsas att många skolenheter har organi-

¹ Kommungruppsindelningen är gjord av Sveriges Kommuner och Landsting. För mer information se www.skl.se.

serats så att årskurs 1–3, 4–6 och 7–9 hålls samman. Dessutom har antalet skolor med årskurserna 1–9 minskat. De fristående skolorna har inte förändrats i lika hög utsträckning, men även här finns en minskning av skolenheter med årskurserna 1–5 och 1–9 och en ökning av skolenheter med årskurserna 4–9 och 7–9.

Totalt är mönstret att årskurserna i högre grad hålls samman utifrån läroplanens uppbyggnad. Dels finns kunskapskrav för åk 3, 6 och 9. Dels finns ett centralt innehåll, vilket beskriver innehållet i undervisningen, för åk 1–3, 4–6 och 7–9. Även kraven på lärarlegitimation kan ha påverkat årskursindelningen. Samtidigt har andelen skolenheter med samtliga årskurser minskat.

Diagram 2. Andel (%) grundskolor med olika sammansättning av årskurser läsår 2011/12, 2012/13 och 2013/14.

Klasstorlek

Baserat på de inrapporterade uppgifterna om undervisningsgrupper har statistik över klasstorlek tagits fram till denna promemoria men ingår inte i den officiella statistiken. Uppgifterna bygger på data från de skolor som rapporterade in elevuppgifter på individnivå. I insamlingen till den officiella statistiken anger skolenheterna klass/undervisningsgrupp för respektive elev. Variabeln bygger på vad skolorna har rapporterat in och ingen definition finns att tillgå. Olika tolkningar kan därför ha gjorts vid rapporteringen.

Om antalet elever per klass och årskurs enbart har uppgått till en elev har uppgiften selekterats bort från nedanstående redovisning, för övrigt har alla inrapporterade uppgifter inkluderats. Uppgifterna omfattar 912 100 elever, 48 480 klasser och 4 805 skolenheter, dvs. 98-99 procent både av eleverna och av skolenheterna.

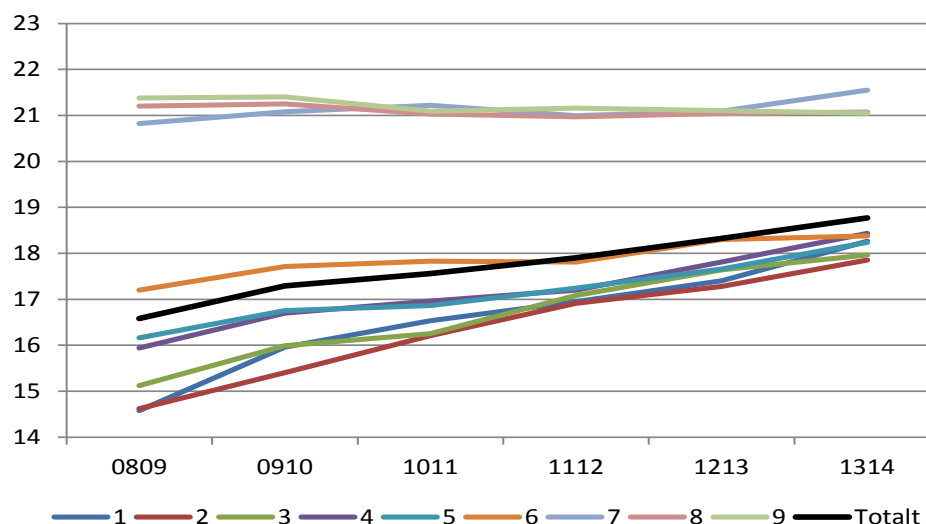
Variabeln klass är främst en organisatorisk variabel och behöver därför inte säga så mycket om i vilka konstellationer elevernas undervisning bedrivs. Variationer i storlek på grupperna är därför att förvänta. Detta gör också att det finns extremvärden i denna variabel, i 58 skolenheter uppgår den genomsnittliga klassen till över 50 elever och det högsta värdet uppgår till 134 elever. Samtidigt finns 265 skolenheter med färre än 5 elever per klass.

Tabell 1. Elever per klass och årskurs fördelat på kommunal och fristående huvudman, läsåret 2013/14

Årskurs	Totalt			Kommunal huvudman			Fristående huvudman		
	Antal enheter	Medelvärde	Median	Antal enheter	Medelvärde	Median	Antal enheter	Medelvärde	Median
1	3580	18,3	18,0	3075	18,7	18,7	505	15,6	15,0
2	3590	17,9	18,0	3083	18,3	18,5	507	15,3	14,5
3	3570	18,0	18,0	3060	18,5	18,5	510	14,9	14,5
4	3389	18,4	18,0	2873	18,9	19,0	516	15,7	14,0
5	3350	18,2	18,3	2840	18,7	19,0	510	15,8	14,0
6	3001	18,4	18,0	2488	18,2	18,5	513	19,3	17,0
7	1643	21,6	21,0	1215	20,9	21,0	428	23,3	20,9
8	1646	21,1	21,0	1230	20,8	21,0	416	22,0	20,0
9	1642	21,1	21,0	1228	21,0	21,2	414	21,3	19,4
Totalt	4805	18,8	19,0	4084	19,0	19,0	721	17,9	16,0

Det genomsnittliga antalet elever var den 15 oktober 2013 19 elever per klass/undervisningsgrupp. Sett till kommungrupp varierade klasstorleken från som lägst 13 elever till som högst 22 elever i genomsnitt per klass.

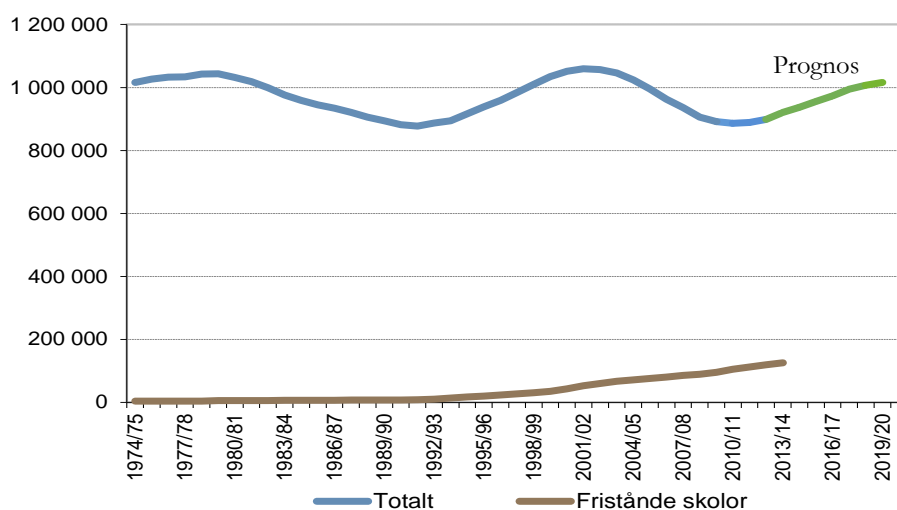
I diagram 3 redovisas utvecklingen av klasstorlekarna sedan 2008. I åk 7–9 är klasstorleken ganska oförändrad över tid medan gruppernas storlekar har ökat i de lägre årskurserna. Detta kan vara påverkat av att det är större elevkohorter som påbörjar sin grundskoleutbildning vilket innebär att elevantalet i de lägre årskurserna har ökat under hela den redovisade perioden samtidigt som elevantalet har minskat i grundskolans högre årskurser.

Diagram 3. Utvecklingen av medelvärdet avseende klasstorlek per årskurs och totalt, läsåren 2008/09–2013/14.

Eleverna blir fler i grundskolan

Efter flera års nedgång av elevantalet i grundskolan ökar antalet elever för tredje året i rad. Detta hänger samman med att de låga födelsekohorterna från 1990-talet övergår till gymnasieskolan. Antalet elever som börjar i årskurs 1 är fler än antalet som slutar i årskurs 9.

Diagram 4. Antal elever i grundskolan totalt samt i fristående grundskolor läsåren 1974/75–2013/14 samt prognos t.o.m. läsåret 2019/20.²

Andelen elever som går i fristående grundskolor ökar något jämfört med föregående läsår och ligger nu på 14 procent. Andelen varierar stort mellan kommunerna.

Det är mer vanligt att elever i befolkningsmässigt stora kommuner går i fristående skolor. Storstadskommuner har 24 procent av eleverna i fristående skolor följt av förortskommuner till storstäder som har 16 procent. Lägst andel elever i fristående skolor, 3 procent, har varuproducerande kommuner³.

Elever i fristående grundskolor⁴ har högre utbildade föräldrar

Drygt hälften av eleverna i grundskolan har minst en förälder med högskoleutbildning och på fristående skolor är andelen 66 procent. Andelen elever med utländsk bakgrund är något högre i fristående skolor än i kommunala, nästan 22 procent jämfört med drygt 19 procent. Sett till de olika inriktningarna för fristående skolor är andelen elever med utländsk bakgrund 62 procent på internationella skolor. På

² I totalen ingår elever i kommunala skolor, sameskolan samt fristående skolor. I fristående skolor ingår elever i internationella skolor och riksinternat.

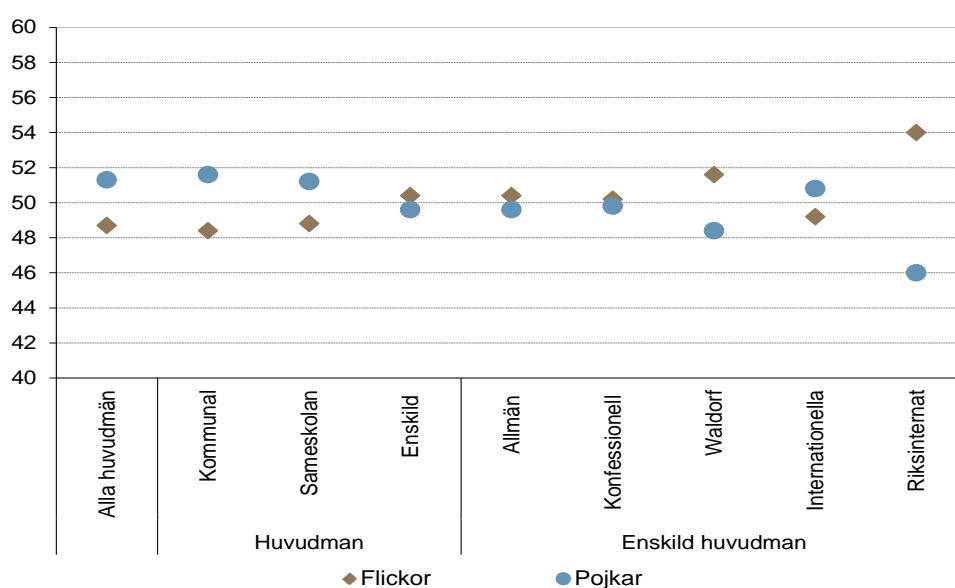
³ Varuproducerande kommuner definieras som Kommun där 34 procent eller mer av nattbefolkningen mellan 16 och 64 år är sysselsatta inom tillverknings- och utvinning, energi och miljö samt byggverksamhet

⁴ Uppgifter om utländsk bakgrund eller föräldrars utbildningsnivå har inte samlats in för elever i konfessionella skolor eller i sameskolan, vilket innebär att de elevgrupperna ej ingår i sammanställningen.

riksinternat är motsvarande andel 21 procent och på waldorfskolor 15 procent. På den allmänna inriktningen har 21 procent av eleverna utländsk bakgrund.

Fördelningen mellan flickor och pojkar i grundskoleåldern 7–16 år är ungefär 49 procent flickor och 51 procent pojkar. Könsfördelningen har varit omvänd för enskild huvudman men är nu nästan utjämnad. I diagram 5 visas könsfördelningen i kommunala skolor, sameskolor samt för fristående skolor och deras olika inriktningar.

Diagram 5. Andel (%) flickor och pojkar i årskurs 1–9 i grundskolan totalt samt uppdelat på huvudman och inriktning för fristående skolor läsåret 2013/14

Sexåringar i grundskolan

De flesta barn börjar i grundskolan vid sju års ålder, men ett fåtal barn är yngre. Läsåret 2013/14 är 1 270 elever (1,1 procent) 6 år eller yngre i årskurs 1. Andelen har sjunkit successivt sedan 1996/97 då andelen uppgick till 8,1 procent, vilket motsvarade drygt 10 000 elever.

Förskoleklass infördes hösten 1998 som en frivillig skolform för sexåringar. Kommunerna är enligt skollagen skyldiga att bereda plats för sexåringar i grundskolan om vårdnadshavarna så önskar. Andelen sexåringar i årskurs 1 i fristående skolor är 4,1 procent vilket är högre än rikssnittet. De internationella skolorna har högst andel sexåringar i årskurs 1, följt av konfessionella skolor. Av alla sexåringar i årskurs 1 är 57 procent flickor och 43 procent pojkar.

Moderna språk

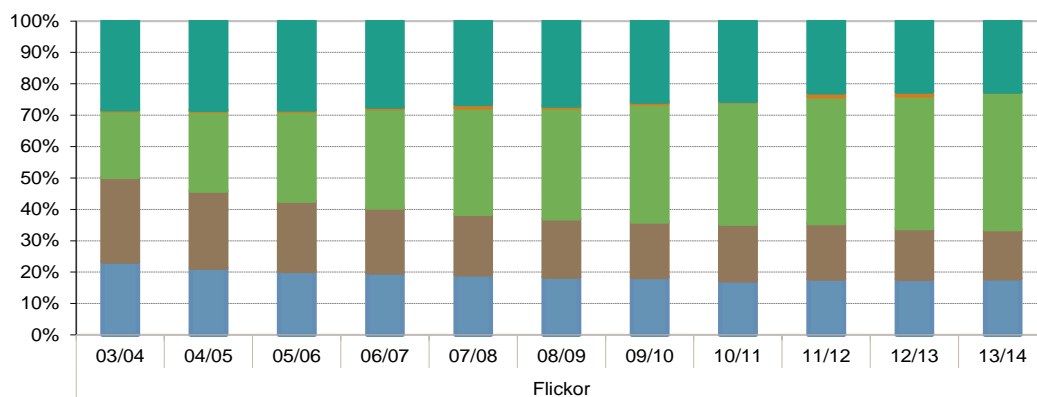
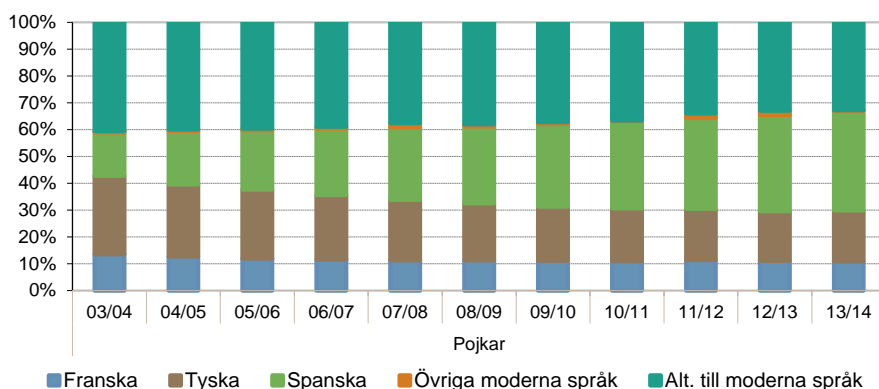
Moderna språk eller alternativ till moderna språk kan läsas både inom ramen för språkvalet och inom ramen för elevens val. Andelen elever i årskurs 9 som läser moderna språk inom språkvalet ligger läsåret 2013/14 på 71 procent, vilket är

samma andel som föregående läsår. I årskurs 6–8 minskar andelen elever som läser moderna språk. I synnerhet gäller detta årskurs 6 där andelen som läser moderna språk har minskat från 65 procent 2012/13 till 58 procent 2013/14. Denna förändring beror på att kategorin kombinationer av språk är borttagen från insamlingen, det vill säga elever som läser två eller flera moderna språk för att senare bestämma sig för ett av dem.

Andelen elever som läser spanska har ökat de senaste tio åren, läsåret 2013/14 uppgår andelen till 43 procent av flickorna och 36 procent av pojkarna i årskurs 9. Bland de elever i årskurs 9 som läser ett modernt språk inom språkvalet läser mer än hälften spanska. Det näst mest populära språket är tyska följt av franska.

Nästan alla elever som läser moderna språk, läser något av språken spanska, tyska eller franska. Hela 99,8 procent av eleverna som läser moderna språk i årskurs 9, läser något av dessa språk. Endast 150 elever läser något annat språk. Bland övriga moderna språk är finska störst.

Diagram 6. Andel elever (%) i årskurs 9 som läser moderna språk och alternativ till moderna språk inom ramen för språkval uppdelat på kön, läsåren 2003/04–2013/14

Liksom tidigare år läser flickor moderna språk i större utsträckning än pojkar och det är en högre andel av flickorna som läser franska och spanska. I allmänhet sker språkvalet först inför årskurs 6 och läsåret 2013/14 läser 59 procent av flickorna och 56 procent av pojkarna i årskurs 6 ett modernt språk.

I årskurs 7 läser 88 procent av flickorna och 83 procent av pojkarna moderna språk. I årskurs 8 och 9 ökar skillnaderna mellan pojkar och flickor. I årskurs 9 är det 76 procent av flickorna och 66 procent av pojkarna som läser moderna språk. Detta betyder att pojkar i högre grad slutar läsa moderna språk.

I årskurs 9 läser 27 procent av alla elever alternativ till moderna språk. Elever som läser alternativ till moderna språk kan läsa modersmål, svenska som andraspråk, svenska, engelska eller teckenspråk. Bland dessa är engelska vanligast, följt av svenska. Det är fler pojkar än flickor som läser alternativ till moderna språk.

Språkval förekommer även i lägre årskurser, men i mycket ringa omfattning. Andelen elever som läser moderna språk eller alternativ till moderna språk i årskurs 1-5 varierar mellan 0,5 och 1,4 procent. I årskurserna 7-9 är det ungefär 2 procent av eleverna som inte läser moderna språk eller alternativ till moderna språk.

Dessutom läser nästan 1,5 procent av eleverna i årskurs 9 moderna språk inom ramen för elevens val.

Modersmålsundervisning och svenska som andraspråk

Lsåret 2013/14 rapporterades 210 837 grundskoleelever vara berättigade till modersmålsundervisning, vilket motsvarar nästan 23 procent av samtliga elever. Det innebär att andelen berättigade till modersmålsundervisning har ökat med drygt 2 procentenheter jämfört med föregående läsår. För fem år sedan var andelen 18 procent.

Det är dock inte alla berättigade elever som också deltar i modersmålsundervisningen. Andelen av de berättigade eleverna som deltar i modersmålsundervisning är knappt 54 procent, vilket är samma andel som föregående läsår. Andelen har varierat mellan 53 och 55 procent de senaste fem åren. Det är en något högre andel flickor (55 procent) av de berättigade eleverna som deltar i modersmålsundervisning jämfört med pojkar (52 procent).

Andelen elever som deltar i undervisning i svenska som andraspråk är knappt 9 procent. Andelen har under de senaste 15 åren legat mellan 6 och 8 procent. Pojkar deltar i något större utsträckning än flickor i undervisningen i svenska som andraspråk.

I skolor med kommunal huvudman är 23 procent berättigade till modersmålsundervisning. Av samtliga elever i kommunala skolor deltar 12 procent i modersmålsundervisning och 9 procent läser svenska som andraspråk. Motsvarande uppgifter för skolor med enskild huvudman är 23 procent berättigade och 14 procent deltagande i modersmålsundervisning. Totalt läser drygt 6 procent av eleverna i fristående skolor svenska som andraspråk. Andelarna skiljer sig mellan de fristående

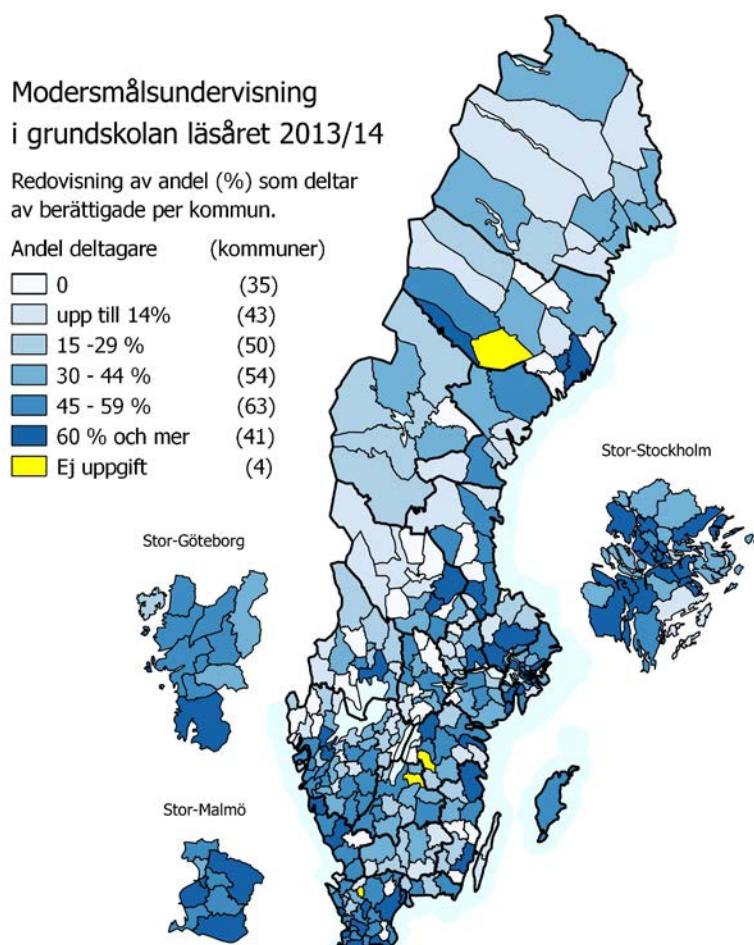
skolornas inriktningar, då konfessionella skolor har en hög andel berättigade till och deltagande i modersmålsundervisning respektive som läser svenska som andraspråk, medan waldorfskolor har betydligt lägre andelar.

Liksom tidigare läsår har storstäder och större städer en betydligt högre andel elever som är berättigade till modersmålsundervisning jämfört med andra kommuner. Deltagandet bland de berättigade är lägst i kommuner i glesbygd och med turism- och besöksnäring. Samma mönster gäller även för andel deltagande elever i svenska som andraspråk samt för deltagande elever i glesbefolkad region.

Drygt 18 procent av eleverna i kommunala skolor i storstäderna läser svenska som andraspråk. Motsvarande andelar för förortskommuner och större städer är 6–10 procent. Andelarna för kommuner i glesbygd, glesbefolkad region och turism- och besöksnäringskommuner är omkring 3 procent.

Enligt skolförordningen är huvudmannen skyldig att anordna modersmålsundervisning i ett språk om minst fem berättigade elever önskar sådan undervisning, detta gäller dock inte minoritetsspråken då dessa ska erbjudas oavsett antal elever, och om det finns en lämplig lärare.

Andelen elever som deltar i modersmålsundervisning av de berättigade varierar stort mellan kommunerna. I drygt en fjärdedel av kommunerna deltar minst hälften av eleverna i undervisningen medan det i knappt en fjärdedel av kommunerna deltar färre än 10 procent av eleverna. I ett fåtal kommuner saknas elever som är berättigade till modersmålsundervisning och i 35 kommuner finns inga deltagande elever alls trots att det finns totalt 2 580 elever i dessa kommuner som är berättigade till modersmålsundervisning.

Antalet asylsökande elever i grundskolan minskade kontinuerligt under fyra års tid till och med 2006, men har därefter ökat. Antalet asylsökande elever det här läsåret är 4 900, vilket är en ökning med drygt 750 elever (+18%) jämfört med föregående läsår.

Tabeller på Skolverkets webbplats

Tabellerna som uppgifterna är hämtade från finns på Skolverkets webbplats under länken ”Statistik & utvärdering/Statistik i tabeller”. Där finns Sveriges officiella statistik om elever och skolor för läsåret 2013/14 och tidigare läsår på riksnivå samt länkar till databaser med statistik på läns-, kommun-, och skolnivå.